

การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พันธุ์กล้วยจังหวัดสุพรรณบุรี
Development of participatory learning center for banana conservation
in Suphanpuri province

พระครูโสภณวีรานุวัตร¹, พระครูใบฎีกาศักดิ์ดินัย และเอกมงคล เพ็ชรวงษ์

Phrakhrusophonweeranuwat¹, Phrakhubaidika Sakdanai and Aekmongkol Phetchawong

วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Suphanburi Srisuwannaphumi Buddhist College

¹E-mail : 2555 ido @ gmail.com.

Received 19 November 2020; Revised 30 March 2021; Accepted 30 March 2021



บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การพัฒนามาตรฐานคุณภาพศูนย์ฯ 2) กลยุทธ์การตลาดด้านบริการที่มีผลต่อการพัฒนาศูนย์ฯ ให้มีมาตรฐานคุณภาพ และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การตลาดด้านบริการกับการพัฒนามาตรฐานคุณภาพศูนย์ฯ เครื่องมือการวิจัย ใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแบบวิจักษณ์ฐาน จำนวน 327 ชุด และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 ชุด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมาน หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัย พบว่า 1) กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นต่อการพัฒนามาตรฐานคุณภาพศูนย์ฯ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากับ 4.26 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.36 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านสภาพทั่วไปของศูนย์ฯ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.37 2) กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อกลยุทธ์การตลาดด้านบริการการพัฒนามาตรฐานคุณภาพ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากับ 4.25 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.41 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การพัฒนาด้านภาพลักษณ์และการนำเสนอลักษณะ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับสูงสุดเท่ากับ 4.35 3) ความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การตลาดด้านบริการกับการพัฒนามาตรฐานคุณภาพศูนย์ฯ มีระดับความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง และเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการพัฒนามาตรฐานคุณภาพศูนย์ฯ โดยมีค่า r เท่ากับ 0.443 มีค่า $Sig < 0.05$ อธิบายได้ว่า กลยุทธ์การตลาดด้านการบริการส่งผลให้การพัฒนามาตรฐานคุณภาพ

ผลสรุปจากการประชุมกลุ่ม ได้เสนอแนวทางการพัฒนาศูนย์ฯ ให้มีมาตรฐานคุณภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้วยวิธีการผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรให้สอดคล้องกับความต้องการ มีคุณค่า ราคาไม่แพง มีเอกลักษณ์โดดเด่น มีการประชาสัมพันธ์หลายช่องทาง มีวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญถ่ายทอดการอนุรักษ์พันธุ์กล้วย เพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ มีความเป็นกัลยาณมิตร และเทคโนโลยีที่พอเพียง

คำสำคัญ : การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้, มีส่วนร่วม, อนุรักษ์พันธุ์กล้วย

Abstract

The objectives are purposed for studying 1) the development of the quality of the central, 2) the strategy & tactics for marketing strategy affecting the development of the central 3) the relationship between the strategy & tactics for marketing procedures and the development of the central quality standards. We are looking for the tools & techniques in research for a questionnaire to collect data a number of 327 units of critical samples and also 15 units in structure from key data providers. Another reason as an inferential statistic as the Pearson correlation coefficient is determined, the results showed that 1) the Random sampling, we intend to develop of quality standards for overall, the mean as on the highest level of 4.26, the standard deviation of 0.36. When we considered this matter, the general condition of the center is the highest mean of 4.37 2) the random sampling group are on opinions to the marketing strategy of the center development service for quality standards. Overall, the mean is at the highest level of 4.25, the standard deviation of 0.41. When we considered to the point as the characterization of the highest equally as 4.35 3) the relationship between service marketing strategy and the development of quality standards at medium level. It is in the same direction as the development of the quality standard with an R value of 0.443, the figure a Sig <0.05 as quality standards

Following in conclusion, from the group meeting has proposed a guideline to develop the center to have quality standards as an agricultural tourism attraction. Well, an agricultural product is more valuable, affordable, and unique. There are many in mass communication to be posted into the public relations channels to consumers. And there are many lecturers who have expertise transfer the conservation of banana varieties, increasing facilities for the elderly and the disabled persons. They are also available with special tools & high technology for this research

Keywords: Learning development center, Participation group, Conservation of banana genetic resources

บทนำ

สภาพปัจจุบันเศรษฐกิจโลก ส่งผลให้ประเทศไทยยังคงเผชิญกับความเสี่ยงจากความเปราะบางหรือความผันผวนของเศรษฐกิจ มีผลกระทบต่อภาคการเกษตรของประเทศ รวมถึงปัญหาภายในประเทศทั้งด้านการเมือง ด้านสังคม ยังเป็นข้อจำกัดสำคัญต่อการพัฒนาการเกษตรของประเทศ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) จึงเน้นความต่อเนื่องกับแผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) โดยเน้น “เกษตรกร” เป็นศูนย์กลางการพัฒนาอย่างสมดุลมีส่วนร่วมในรูปแบบชุมชน ให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มเกษตรกร เพื่อผลักดันให้สามารถดำเนินการในรูปแบบของธุรกิจเกษตร โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ มาขยายผลและประยุกต์ใช้ต่อเนื่องจากแผนที่ผ่านมา เพื่อให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้ อันจะเป็น

ส่วนหนึ่งที่ผลักดันให้ประเทศไทยสามารถบรรลุวิสัยทัศน์ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” โดยมีประเด็นสำคัญที่ควรพิจารณาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาและแก้ไขในอนาคต

ในอดีตสังคมไทยมีความผูกพันกับธรรมชาติเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากลักษณะการปรับตัวเข้าหาธรรมชาติและใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ ได้แก่ การตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัย การเพาะปลูก ทำการเกษตร รวมไปถึงการพัฒนาวิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรม และศาสนาที่สอดคล้องกับทรัพยากรหรือถิ่นฐานที่ตนอาศัยอยู่ วิธีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสมัยก่อนจึงมีความเกื้อกูลกับการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่ตนอยู่อาศัย มีความใกล้ชิดผูกพันกับธรรมชาติ โดยเฉพาะด้านการเกษตรมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรมของประเทศไทยไม่ว่าจะเป็นในอดีตหรือปัจจุบัน โดยเฉพาะต่อประชากรในระดับรากหญ้า ซึ่งเป็นบุคลากรกลุ่มใหญ่ของประเทศ ดังนั้น ภาคการเกษตรของไทยจึงเป็นตัวขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ เป็นรากฐานของการสร้างความมั่นคงทางอาหารของประเทศและของโลก ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศอยู่ในภาคการผลิตทางการเกษตร และยังเป็นภาคการเกษตรที่ต้องอาศัยต้นทุนทางธรรมชาติอยู่มาก ดังนั้นสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ กิจกรรมการเกษตร วิธีการผลิตทางการเกษตร ตลอดจนเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการสนับสนุนการเกษตรย่อมส่งผลต่อการพัฒนาการเกษตรในอนาคตไม่ว่าจะเป็นเรื่องปริมาณผลผลิตหรือต้นทุนการผลิตทางการเกษตร ฯลฯ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ส่งผลทั้งในระดับครัวเรือน อาทิตายได้ครัวเรือน ความมั่นคงทางอาหารตั้งแต่ระดับครัวเรือน ระดับประเทศ

ภูมิภาคและระดับโลก (ยิ่งลักษณ์ กาญจนฤกษ์และคณะ, 2560) การปรับเปลี่ยนวิธีการทำการเกษตรหรือกิจกรรมการเกษตรที่มีความมั่นคง จะส่งผลต่อความยั่งยืนในระยะยาว ดังนั้นการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ในการอนุรักษ์พันธุ์กล้วยซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจและผูกพันกับวิถีชีวิตของสังคมไทยมายาวนาน จึงเป็นวิธีหนึ่งที่จะส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่ม เกิดการเรียนรู้ทั้งการอนุรักษ์และการตลาด

การตลาดนับว่าเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้และการอนุรักษ์พันธุ์กล้วย เพราะศูนย์ฯ จะมีรายได้หลักจากการจำหน่ายสินค้าทางการเกษตร จากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อนำไปส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ การพัฒนาศูนย์ฯ ให้มีมาตรฐานคุณภาพ เป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว สร้างสถานที่ให้มีความโดดเด่นในด้านภูมิทัศน์ ดังนั้น การพัฒนาศูนย์ฯ ควรใช้กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) ซึ่งเป็นปัจจัยหลักในการส่งเสริมการตลาดที่มีความสำคัญ นักการตลาดส่วนใหญ่ได้นำมาใช้เป็นกลยุทธ์ทางการตลาด เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินธุรกิจการตลาด แต่ในการทำตลาดของศูนย์การเรียนรู้และการอนุรักษ์พันธุ์กล้วยนั้นเป็นการตลาดแบบด้านการบริการ การสร้างแรงจูงใจให้ผู้บริโภคตัดสินใจใช้บริการ จำเป็นต้องใช้ทฤษฎี แนวคิดส่วนประสมทางการตลาดเป็นกรอบในการพัฒนาเพื่อให้สัมพันธ์กับบริบทของพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งนอกจากจะมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวทางธรรมชาติแล้ว การสร้างแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในรูปแบบการเรียนรู้ การอนุรักษ์ และการจำหน่ายสินค้าเกษตร น่าจะสอดคล้องกับพื้นที่และสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรเพิ่มขึ้น เพราะมีพื้นที่ที่เหมาะสมกับการเกษตร เช่น การปลูกข้าว การทำไร่ ทำสวน การใช้พื้นที่ว่างตามหัวไร่ปลายนา พื้นที่ว่างรอบ ๆ บ้าน หรือตามคันนา ปลูกผักผลไม้เพื่อการบริโภค ส่วนผลผลิตที่เหลือจากการบริโภคในครัวเรือนแล้วก็จำหน่ายแจกตามญาติมิตร ในการเพาะปลูกพืชผักแต่ละรอบปีจะพบปัญหาเรื่องการตลาดเป็นด้านหลัก เช่น ปัญหาผลผลิตล้นตลาด ผลผลิตไม่ได้มาตรฐาน ราคาตกต่ำ ไม่มีสถานที่จำหน่าย กลุ่มผู้บริโภคอยู่ในเขตจำกัด การสร้างรูปลักษณ์ผลิตภัณฑ์ไม่น่าสนใจ ไม่มีความหลากหลายในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ เป็นต้น การเลือกใช้กลยุทธ์ทางการตลาดที่เรียกว่า “ส่วนประสมทางการตลาด 7 P’s” (ภัทรพร อาวชนกร, 2558) ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ภาพลักษณ์ของสถานที่ และการให้บริการ น่าจะเป็นปัจจัยสนับสนุนให้ศูนย์การเรียนรู้และการอนุรักษ์พันธุ์กล้วย จังหวัดสุพรรณบุรี มีสมรรถนะในการ

สร้างแรงจูงใจให้กลุ่มผู้บริโภคเกิดความสนใจและตัดสินใจเข้ามศึกษา เยี่ยมชม ซื่อสินค้าการเกษตรอื่นๆ รวมทั้งผลผลิตจากกล้วย

กล้วยจัดเป็นไม้ผลชนิดหนึ่ง ที่มีความผูกพันและมีความสำคัญต่อชีวิตคนไทยมาช้านาน ซึ่งสามารถพบเห็นกล้วยโดยทั่วไปตามภูมิภาคต่าง ๆ แต่ผู้คนส่วนใหญ่กลับมองข้ามความสำคัญของกล้วย ทั้ง ๆ ที่มีคุณค่าในเชิงวัฒนธรรม วิถีชีวิต พิธีกรรม มีคุณค่าทางด้านอาหาร สุขภาพ ร่างกาย แม้กระทั่งในเชิงเศรษฐกิจ ตลอดจนการใช้ประโยชน์จากส่วนต่าง ๆ ของลำต้นกล้วย ในผลกล้วยอุดมด้วยน้ำตาลจากธรรมชาติ คือ ซูโครส ฟรุคโทส และกลูโคส รวมทั้งเส้นใย กากอาหาร กล้วยช่วยเสริมเพิ่มพลังงานให้กับร่างกายได้ทันที นอกจากนั้น การรับประทานกล้วยยังช่วยป้องกันโรคต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นกับร่างกาย เช่น โรคโลหิตจาง เนื่องจากมีธาตุเหล็กสูง โรคความดันโลหิตสูง บำรุงสมอง โรคท้องผูก แก้อาการเมาค้าง แก้อาการเสียดท้อง รักษาโรคลำไส้เป็นแผล (นิคม วงศ์นันตา, วิทยา เจริญอรุณรัตน์, 2557) เป็นต้น การจะสร้างความตระหนักให้เกิดการรับรู้ได้อย่างกว้างขวางและยั่งยืนนั้น การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนแบบมีส่วนร่วม การเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนของชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในด้านการวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุของปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน/กิจกรรม การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ในการอนุรักษ์พันธุ์กล้วย น่าจะยังประโยชน์สุขแก่กลุ่มฐานรากของสังคม เพราะศูนย์การเรียนรู้ มีลักษณะเป็นแหล่งให้บริการความรู้ ข่าวสาร ข้อมูลให้กับประชาชนในชุมชน มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในลักษณะประจำ เป็นศูนย์กลางการติดต่อจากภายนอก เป็นเครือข่ายในการจัดการเรียนรู้ในสังคม บทบาทของศูนย์การเรียนรู้โดยทั่วไปอาจประกอบด้วย การทำงานร่วมกับชุมชน การบริหารศูนย์การเรียนรู้ และการพัฒนาหลักสูตร (สุพรรณิ ไชยอำพร, คมพล สุวรรณภูมิ, 2550)

ด้วยความตระหนักในความสำคัญและเกิดประโยชน์สุขแก่กลุ่มเกษตรกร จึงร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจัดตั้ง “ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์กล้วย จังหวัดสุพรรณบุรี” ขึ้น ตั้งอยู่ทางด้านทิศใต้ของวัดป่าเลไลยก์วรวิหาร ในพื้นที่ 12 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่เพาะปลูก อาคารจัดแสดงพันธุ์กล้วย ห้องการเรียนรู้ ระบบการเพาะปลูกกล้วย อาคารจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรจากวิสาหกิจชุมชน แหล่งท่องเที่ยวทางน้ำ ทำพิธีเปิดอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 15 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2563 ในการบริหารจัดการศูนย์ฯ มีคณะกรรมการดำเนินการ ประกอบด้วยผู้แทนจากผู้นำชุมชน กลุ่ม/องค์กร เครือข่ายองค์กรชุมชน ราชัญชาวบ้าน อาสาสมัคร ฯลฯ ได้มาจากการคัดเลือกของชาวบ้าน และชาวบ้านให้การยอมรับ ซึ่งคณะกรรมการจะร่วมมือกันวางแผน และดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ที่ได้ร่วมกันกำหนด เพื่อระดมพลังให้เกิดการเรียนรู้และบริหารจัดการในศูนย์อนุรักษ์พันธุ์กล้วยให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีที่ปรึกษา เป็นภาคีการพัฒนาภาครัฐ เช่น พัฒนาชุมชน การศึกษานอกโรงเรียน เกษตร สาธารณสุข อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดทำระเบียบข้อบังคับ ซึ่งคณะกรรมการฯ ได้จัดทำขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารศูนย์งบประมาณในการจัดสร้างศูนย์ฯ และการบริหารศูนย์ฯ ได้รับการสนับสนุนจากวัดป่าเลไลยก์วรวิหาร มีบทบาทและหน้าที่ ได้แก่ การจัดให้เป็นศูนย์อนุรักษ์พันธุ์กล้วย เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกด้านทุกรูปแบบของประชาชนในการจัดการความรู้ที่ดำเนินการโดยประชาชนและเพื่อประชาชนยุคไทยแลนด์ 4.0 เป็นศูนย์ประสานและบูรณาการการทำงานของทุกวิสาหกิจชุมชน และสถานที่จำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร รวมทั้งเป็นศูนย์รวมของข้อมูล ข่าวสาร สารความรู้ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้เท่าทันสถานการณ์โลก รวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์ความรู้ของราชัญชาวบ้าน จัดให้เป็นหมวดหมู่ มีความชัดเจนเป็นรูปธรรม เปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถเข้ามาเรียนรู้ ค้นคว้าหาความรู้ แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ รวมทั้งการพบปะสังสรรค์ เพื่อสร้างความเข้าใจ ความร่วมมือในการพัฒนาตนเองและชุมชน จัดให้มีกิจกรรมการเรียนรู้ การถ่ายทอด

การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ตลอดจนการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ของประชาชนในชุมชน

ประเด็นปัญหาที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาคือ ในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้และการอนุรักษ์พันธุ์กล้วยให้มีมาตรฐานคุณภาพ นั้น ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์กล้วย ได้มีการวางแผนพัฒนาเพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ในการอนุรักษ์รวบรวมพันธุ์กล้วย ให้มีการเกื้อหนุนต่อกลุ่มเกษตรกร ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีมาตรฐานคุณภาพ ให้บริการวิชาการสู่เกษตรกรและบุคคลทั่วไป และขยายผลสู่เกษตรกรเพื่อผลิตเชิงพาณิชย์อย่างไรบ้าง คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาโดยเลือกกลยุทธ์การตลาดด้านบริการมาเป็นแกนหลักในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้และการอนุรักษ์พันธุ์กล้วย จังหวัดสุพรรณบุรี

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนามาตรฐานคุณภาพศูนย์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พันธุ์กล้วย จังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อศึกษากลยุทธ์การตลาดด้านบริการที่มีผลต่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พันธุ์กล้วย จังหวัดสุพรรณบุรี ให้มีมาตรฐานคุณภาพ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การตลาดด้านบริการกับการพัฒนามาตรฐานคุณภาพศูนย์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พันธุ์กล้วย จังหวัดสุพรรณบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พันธุ์กล้วย จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พันธุ์กล้วย จังหวัดสุพรรณบุรี” ใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ร่วมกับการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) กับการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่เกี่ยวข้องกับศูนย์ฯ โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) เป็นแกน และเลือกสุ่มจากกลุ่มประชากรที่มาเยี่ยมชมศูนย์อนุรักษ์พันธุ์กล้วย

1. งานวิจัยฉบับนี้ใช้รูปแบบการวิจัยวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นหลัก ตามกรอบแนวคิดของคิดของ เลวิน ซึ่ง Kemmis and McTaggart ได้นำแนวคิดของเลวินมาพัฒนาเป็นการวิจัยปฏิบัติการแบบบันไดเวียนแบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ คือ (พินิจ สมบูรณ์, วิจัยเชิงปฏิบัติการ(4) [ออนไลน์] 14 กรกฎาคม 2563)

1) ระยะเตรียมการ (Pre-Research Phase) มีกิจกรรมประกอบด้วย (1) รวบรวมข้อมูลพื้นฐานของศูนย์การเรียนรู้และการอนุรักษ์พันธุ์กล้วย ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในจังหวัด สุพรรณบุรี ข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (2) ประสานงานกับชุมชนในพื้นที่ ทั้งภาครัฐภาคเอกชน และภาคีเครือข่าย รวมทั้งคณะสงฆ์พระสังฆาธิการในจังหวัดสุพรรณบุรี เข้าร่วมในโครงการวิจัยและชี้แจงวัตถุประสงค์การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้และการอนุรักษ์พันธุ์กล้วยและวิธีการดำเนินงานให้ทุกฝ่ายรับรู้ (3) สร้างสัมพันธภาพกับชุมชนต่างๆ เพื่อสร้างความคุ้นเคย และสร้างการร่วมมือในการดำเนินงานวิจัยที่จะมีขึ้น โดยการเข้าไปพบปะ พูดคุย และปรึกษาหารืออย่างไม่เป็นทางการ (4) จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ที่จำเป็นต้องใช้ในโครงการวิจัยให้เพียงพอ

2) ระยะดำเนินการวิจัย (Research Phase) ผู้วิจัยประยุกต์ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (ชนิษฐา นันทบุตร, 2551) เป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ร่วมกันวางแผน (Planning) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการโดยมีกระบวนการ ดังนี้

(1) กระบวนการหาและใช้ทุนทางสังคมในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ และการอนุรักษ์พันธุ์กล้วย จังหวัดสุพรรณบุรีวิเคราะห์ความ เป็นไปได้ที่จะจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้และการอนุรักษ์พันธุ์กล้วย โดยศึกษา บริบทของพื้นที่ ข้อมูลประชากร ศึกษาแผนงาน ศึกษาทรัพยากรการบริหารจัดการศูนย์ฯและคุณภาพด้าน สิ่งแวดล้อม

(2) กระบวนการศึกษาปัญหาความต้องการของชุมชน ในการพัฒนาให้เป็นศูนย์การเรียนรู้และการ อนุรักษ์พันธุ์กล้วย วิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ กิจกรรมที่ใช้แก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผน ดำเนินงานร่วมกัน ปรับทัศนคติ วิถีคิดและการพัฒนาศักยภาพของบุคคล

(3) กระบวนการออกแบบกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้และการอนุรักษ์พันธุ์กล้วย โดยใช้พื้นที่เป็น ตัวตั้ง สร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรม และจัดกิจกรรมในการเรียนรู้ การอนุรักษ์ การจัดทำหน่วย ผลิตรายการและการเกษตร

ขั้นตอนที่ 2 ร่วมกันปฏิบัติ (Acting)

นำแผนจากขั้นตอนที่ 1 ไปสู่การปฏิบัติตามแผนงาน/ โครงการ /กิจกรรม ตามกิจกรรมหลัก 4 กิจกรรม ได้แก่ (1) กิจกรรมการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ (2) กิจกรรมการอนุรักษ์พันธุ์กล้วย (3) กิจกรรมการตลาด ด้านบริการ

ขั้นตอนที่ 3 ร่วมกันสังเกตผล (Observing) และประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงาน มีการแต่งตั้ง คณะกรรมการการนิเทศ ติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการ กิจกรรม และสนับสนุนการ ดำเนินงานด้านวิชาการ ด้านการอนุรักษ์พันธุ์กล้วย และการตลาดด้านบริการ

ขั้นตอนที่ 4 ร่วมกันสะท้อนผล (Reflecting)

จัดให้มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถอดบทเรียน สรุปผล ประเมินผลร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคใน การดำเนินงานและวางแผนในการแก้ไขปัญหา ร่วมกันสังเคราะห์ข้อมูล สรุปเป็นแนวทางในการพัฒนาโครงการ/ กิจกรรมในรอบปีต่อไป เพื่อให้ตรงเป้าหมายการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้และการอนุรักษ์พันธุ์กล้วย จังหวัดสุพรรณบุรี

3) ระยะที่ 3 ประชุมสรุปผลการวิจัยและนำเสนอหน่วยงานพร้อมทั้งองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Focus Group) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ พันธุ์กล้วย จังหวัดสุพรรณบุรี ” ผู้ศึกษาดำเนินการ ดังนี้ 1 กลุ่มประชากร แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่ม ประชากรที่เดินทางมาเยี่ยมชมศูนย์อนุรักษ์พันธุ์กล้วย จังหวัดสุพรรณบุรีระหว่างเดือนมิถุนายน 2563 – กรกฎาคม 2563 ประมาณ 1,800 คน 2) กลุ่มประชากรผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีความเกี่ยวข้องกับศูนย์อนุรักษ์ พันธุ์กล้วย จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 15 คน

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พันธุ์กล้วย จังหวัดสุพรรณบุรี ผลจาก การศึกษาสามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้มาเยี่ยมชมศูนย์ ฯ จากการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ ระหว่าง 21-30 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนตั้งแต่ 15,001- 25,000 บาท ประกอบ อาชีพเป็นพนักงานเอกชนทำธุรกิจส่วนตัว และมีถิ่นพำนักปัจจุบันอยู่ในภาคกลาง

2. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้มาเยี่ยมชมศูนย์ฯ ที่มีต่อการพัฒนามาตรฐานคุณภาพ ศูนย์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พันธุ์กล้วย จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ใน

ระดับมากที่สุด $\bar{X} = 4.26$ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.36 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนามาตรฐานคุณภาพศูนย์ฯ ด้านสภาพทั่วไปของศูนย์ฯ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับสูงสุดเท่ากับ 4.37 รองลงมา ได้แก่ ด้านศักยภาพการให้บริการแก่ผู้มาเยี่ยมชมศูนย์ฯ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 ส่วนด้านที่มีลำดับค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านศักยภาพการดึงดูดผู้มาเยี่ยมชมศูนย์ฯ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07

3. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้มาเยี่ยมชมศูนย์ฯ ที่มีต่อกลยุทธ์การตลาดด้านการบริการ การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พันธุ์กล้วย จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า มีค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด $\bar{X} = 4.25$ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.41 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับความคิดเห็นที่มีต่อกลยุทธ์ทางการตลาดด้านการบริการ ในการพัฒนามาตรฐานคุณภาพศูนย์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พันธุ์กล้วย เรียงตามลำดับได้ ดังนี้ การพัฒนาด้านภาพลักษณ์และการนำเสนอลักษณะ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับสูงสุดเท่ากับ 4.35 รองลงมา การพัฒนาด้านกระบวนการให้บริการ ณ ศูนย์การเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 ส่วนด้านที่มีลำดับค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การพัฒนาด้านการส่งเสริมการตลาด ณ ศูนย์การเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11

4. ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานการวิจัยได้แก่ “กลยุทธ์การตลาดด้านการบริการ มีความสัมพันธ์กับการพัฒนามาตรฐานคุณภาพศูนย์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พันธุ์กล้วย จังหวัดสุพรรณบุรี” โดยใช้การวิเคราะห์ทางสถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการทดสอบ พบว่า กลยุทธ์การตลาดด้านการบริการ มีความสัมพันธ์กับการพัฒนามาตรฐานคุณภาพศูนย์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พันธุ์กล้วย จังหวัดสุพรรณบุรี ในทางบวกระดับปานกลาง และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีค่า r เท่ากับ 0.443 มีค่า Sig เท่ากับ 0.00 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า การพัฒนาการตลาดด้านการบริการทั้ง 7 ด้าน มีระดับความสัมพันธ์หรือมีผลกับการพัฒนามาตรฐานคุณภาพศูนย์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พันธุ์กล้วย จังหวัดสุพรรณบุรี 7 ด้าน ได้แก่ สภาพทั่วไปของศูนย์ฯ ลักษณะโครงสร้างของศูนย์ฯ บทบาทในการบริหารศูนย์ฯ ศักยภาพการบริหารจัดการศูนย์ฯ ศักยภาพการรองรับผู้มาเยี่ยมชมศูนย์ฯ ศักยภาพการให้บริการแก่ผู้มาเยี่ยมชมศูนย์ฯ และศักยภาพการดึงดูดผู้มาเยี่ยมชมศูนย์ฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ สามารถอธิบายได้ว่า กลยุทธ์การตลาดด้านการบริการส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานศูนย์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พันธุ์กล้วย จังหวัดสุพรรณบุรี ให้มีมาตรฐานคุณภาพ

5 ผลสรุปกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Focus Group) เสนอแนะแนวทางในการพัฒนามาตรฐานคุณภาพศูนย์การเรียนรู้ฯ มีผลการสรุป ดังนี้ 1) การพัฒนาด้านผลิตภัณฑ์ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่า ควรพัฒนาผลิตภัณฑ์ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค มีประโยชน์ คุณค่าจริง ปลอดภัยต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมตรงกับความต้องการของผู้บริโภค ได้มาตรฐานสากลได้รับการรับรองจาก อย. มีเอกลักษณ์โดดเด่น มีความสะอาด ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ และมีความหลากหลาย ตอบสนองผู้บริโภคได้อย่างเพียงพอ 2) การพัฒนาด้านราคา ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่า ควรกำหนดราคาให้เป็นที่น่าสนใจแก่ผู้บริโภค ราคาไม่สูงมากนัก เมื่อเทียบกับผลิตภัณฑ์เดียวกันตามท้องตลาด ราคาพอประมาณเหมาะสมกับสินค้า เพราะการกำหนดราคาจะเป็นมาตรฐานที่บ่งบอกถึงคุณภาพของผลิตภัณฑ์นั้นๆ 3) การพัฒนาด้านช่องทางให้บริการ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่า ควรพัฒนาช่องทางการให้บริการน่าสนใจ และเกิดความประทับใจให้แก่ผู้เยี่ยมชม มีความโดดเด่น มีเอกลักษณ์ สะอาดและปลอดภัย จุดจำหน่ายผลิตภัณฑ์อยู่ในสถานที่ที่เหมาะสม และสะดวกแก่การซื้อผลิตภัณฑ์ มีการวางระบบกลุ่มหรือประเภทของสินค้า เหมาะแก่การจับจ่าย ซื้อ - ขาย รวมถึงขนาด

ของพื้นที่สามารถให้บริการแก่ผู้บริโภคได้อย่างเพียงพอ และควรเพิ่มเก้าอี้ ม้านั่งให้เพียงพอกับจำนวนผู้มาเยี่ยมชม 4) การพัฒนาด้านการส่งเสริมการตลาด ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่าการประชาสัมพันธ์ควรดำเนินการอย่างกว้างขวาง การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมีเดียเดีย เช่น เว็บไซต์ เพจต่าง ๆ เฟสบุ๊ก มีการส่งเสริมโดยการผ่านสถาบันทางการศึกษา และมีการดำเนินการผ่านชมรม หรือศูนย์การเกษตรต่าง ๆ ดำเนินการผ่านศูนย์อนุรักษ์พันธุ์กล้วยสุพรรณบุรี ภูมิปัญญา ปราชญ์ชาวบ้าน มีการดำเนินการเพิ่มแหล่งการเรียนรู้ให้มากขึ้นโดยผ่านชมรม เครือข่ายต่าง ๆ และมีการทำงานร่วมกันในทุกหน่วยงาน 5) การพัฒนาด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่าควรพัฒนาเจ้าหน้าที่ให้มีหัวใจใฝ่บริการ รักงานบริการ มีการอบรมให้ความรู้แก่พนักงานและเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโดยตรง บุคลากรมีความรู้ความสามารถ บริการด้วยมิตรไมตรี ควรให้บริการผู้เยี่ยมชมอย่างทั่วถึง มีหลักการให้บริการที่มีประสิทธิภาพ กาย วาจา ใจ มีวิทยากรประจำศูนย์การเรียนรู้ หรือนักวิชาการเกษตร เพื่อให้บริการข้อมูลความรู้ที่ถูกต้องแก่ผู้เยี่ยมชม ควรจะมีรูปแบบการแต่งตัวไปในทิศทางเดียวกัน ควรให้บริการด้วยความสุภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใส และควรจะมีวิทยากรหลัก และวิทยากรรองสลับกัน 6) การพัฒนาด้านภาพลักษณ์และการนำเสนอลักษณะศูนย์ฯ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่า ควรมีการสร้างความโดดเด่นให้เป็นแหล่งการเรียนรู้และการอนุรักษ์พันธุ์กล้วยที่ชัดเจน มีเอกลักษณ์ มีความสะอาดเหมาะสมกับการเป็นศูนย์การเรียนรู้ฯ ให้มีพื้นที่กว้างขวาง เป็นระเบียบ สะดวก ปลอดภัย มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครบถ้วนสมบูรณ์และเพียงพอต่อความต้องการของผู้ที่เข้ามาเยี่ยมชม เช่น ที่นั่ง ที่จอดรถ ห้องน้ำ ถึงขยะ รวมถึงร้านอาหารและเครื่องดื่มที่อำนวยความสะดวก ควรมีแบบและภาพประกอบการเรียนรู้ เพื่อเป็นข้อมูลในการศึกษา โดยอ้างอิงถึงแหล่งกำเนิด หรือแหล่งที่มาของพันธุ์กล้วย ต่าง ๆ และควรเพิ่มจำนวนห้องน้ำ จัดระเบียบ กำหนดจุดตำแหน่งที่วางถังขยะเป็นจุด ๆ ตามความเหมาะสม 7) การพัฒนาด้านกระบวนการให้บริการ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่า เมื่อมีผู้เยี่ยมชมเข้ามาใช้บริการแล้วจะต้องมีขั้นตอนในการให้บริการ ควรมีการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่มาเยี่ยมชมศูนย์ฯ อย่างเหมาะสม มีการประชาสัมพันธ์ให้คำแนะนำให้ความรู้แก่ผู้ที่เข้ามาเยี่ยมชมด้วยมิตรไมตรีเป็นกัลยาณมิตร รวมถึงความเป็นระเบียบ และปลอดภัยในและภายนอกศูนย์การเรียนรู้ฯ มีความทันสมัยและมีความพร้อมของระบบเทคโนโลยี เช่น เทคโนโลยีที่ใช้เพื่อจัดการแสดงในศูนย์การเรียนรู้ฯ ฟรีไวไฟ มีอินเทอร์เน็ต มีการอำนวยความสะดวกแก่ผู้เข้าเยี่ยมชม มีพื้นที่เพียงพอในการรองรับผู้เข้าเยี่ยมชมศูนย์ฯ

อภิปรายผล

1) จากวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนามาตรฐานคุณภาพศูนย์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พันธุ์กล้วย จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษา พบว่า มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด $\bar{X} = 4.26$ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.36 สอดคล้องกับองค์ประกอบของมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ มีศักยภาพการบริหารจัดการศูนย์ฯ มีโครงสร้างการบริหารจัดการศูนย์ฯ มีชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศูนย์ฯ มีศักยภาพการรองรับผู้มาเยี่ยมชมศูนย์ฯ อย่างเพียงพอ มีศักยภาพการให้บริการแก่ผู้มาเยี่ยมชมศูนย์ฯ เช่นการให้ความรู้เรื่องกล้วย และมีศักยภาพการดึงดูดผู้มาเยี่ยมชมศูนย์ฯ เช่น มีการเรียนรู้วิถีชีวิตหรือร่วมกิจกรรมกับเกษตรกร และสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ประกอบด้วย 1) เป็นเกษตรกรต้นแบบ เป็นแหล่งเรียนรู้และประสบผลสำเร็จในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตร ที่สามารถเป็นต้นแบบให้กับเกษตรกรรายอื่น ๆ ในชุมชน 2) มีแปลงสาธิตการเรียนรู้ เป็นแปลงต้นแบบที่ดำเนินการเพิ่มผลผลิตสินค้าเกษตร ((ลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต และพัฒนาคุณภาพผลผลิต 3) มีหลักสูตรการเรียนรู้ โดยศูนย์ได้จัดทำหลักสูตรและแผนการเรียนรู้ โดยเน้นประเด็นหลักในการอนุรักษ์ การเพิ่มผลผลิต เป็นหลักสูตรที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและต่อเนื่องตลอดฤดูกาล

ผลิต และ 4) จัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ การขยายพันธุ์กล้วย การดูแลบำรุงรักษากล้วย การเก็บผลกล้วย การแปรรูปกล้วยเพื่อการบริโภค การบรรจุผลิตภัณฑ์จากการแปรรูปกล้วย

2) จากวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลยุทธ์การตลาดด้านบริการที่มีผลต่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พันธุ์กล้วย จังหวัดสุพรรณบุรี ให้มีมาตรฐานคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด $\bar{X} = 4.25$ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.41 สอดคล้องกับผลการวิจัยของมณี ชินรงค์และคณะ เรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การตลาดด้านการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า 1) นักท่องเที่ยวมีระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนากลยุทธ์การตลาดด้านการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.24 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านช่องทางให้บริการ ณ แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์มีความคิดเห็นในลำดับสูงสุด มีค่าเฉลี่ย 4.38 และความคิดเห็นที่มีต่อมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.25 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า คุณภาพการยอมรับแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์มีความคิดเห็นในลำดับสูงสุด มีค่าเฉลี่ย 4.29 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Krittika Sainaratchai ทำวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาส่วนประสมทางการตลาดของที่ระลึกสำหรับนักท่องเที่ยวชาวยุโรปและเอเชียในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาส่วนประสมทางการตลาดของที่ระลึกสำหรับนักท่องเที่ยวชาวยุโรปและเอเชียส่วนใหญ่เห็นด้วยในระดับมาก ได้แก่ ด้านราคา ด้านช่องทางและสถานที่จัดจำหน่าย ด้านบุคลากร และด้านผลิตภัณฑ์ ส่วนด้านการส่งเสริมการตลาดอยู่ในระดับปานกลาง

3) จากวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การตลาดด้านบริการกับการพัฒนามาตรฐานคุณภาพศูนย์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พันธุ์กล้วย จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของมณี ชินรงค์ และคณะ เรื่องการพัฒนากลยุทธ์การตลาดด้านการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ พบว่า ความสัมพันธ์การพัฒนากลยุทธ์การตลาดด้านการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี มีระดับความสัมพันธ์ในระดับสูง และเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการพัฒนามาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โดยมีค่า r เท่ากับ 0.950 มีค่า Sig เท่ากับ 0.00 ซึ่งมีค่า $\text{Sig} < 0.05$ สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ สามารถอธิบายได้ว่า การพัฒนากลยุทธ์การตลาดด้านการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์มีมาตรฐานคุณภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐนันท์ โชครศรีศิริ เรื่อง ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่มีความสัมพันธ์ต่อความจงรักภักดีของผู้บริโภคในการเลือกใช้บริการโรงแรมราคาประหยัด ในอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม พบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านสถานที่ตั้ง ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการ มีความสัมพันธ์กับความจงรักภักดีในการเลือกใช้บริการโรงแรมราคาประหยัดในอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย



ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พันธุ์กล้วย จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษาโดยรวมมีค่าแปลผลเฉลี่ย อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และพบว่า กลยุทธ์การตลาดด้านบริการมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางและเป็นไปในทิศทางเดียวกันผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 1)หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดสุพรรณบุรี เช่น สำนักงานท่องเที่ยวและการกีฬาจังหวัด เกษตรจังหวัด หรือพัฒนาชุมชน ศูนย์สินค้าโอท็อปหรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ควรร่วมมือกับศูนย์อนุรักษ์พันธุ์กล้วย จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อพัฒนาต่อยอดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน ส่งเสริมให้เป็นศูนย์ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร จำหน่ายสินค้าการเกษตร เป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชนเกิดความมั่นคงในชีวิต เป็นวิธีการของกลยุทธ์ทางการตลาด ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายสินค้ามีความมั่งคั่ง เกิดการสร้างผลิตภัณฑ์ขึ้นใหม่จากฐานเกษตร ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีคุณค่าอยู่แล้วทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่มีคุณค่าสูงขึ้นนำไปสู่ความยั่งยืน 2) ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์กล้วย จังหวัดสุพรรณบุรี ควรจัดทำแผนพัฒนาศูนย์ฯ เพื่อส่งเสริมบทบาทของศูนย์ฯให้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางการปลูกขยาย รักษาพันธุ์กล้วย ให้เกิดความมั่นคงทางอาหาร ขยายฐานการผลิต และรับเป็นศูนย์กลางตัวแทนจำหน่ายผลผลิตจากกล้วย สินค้าการเกษตรอื่นๆ เป็นการเพิ่มช่องทางการจำหน่ายและสินค้าถึงมือผู้บริโภคโดยตรง

2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พันธุ์กล้วย จังหวัดสุพรรณบุรี ยังมีประเด็นที่น่าศึกษาอีกหลายประเด็น เช่น 1) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างมาตรฐานคุณภาพศูนย์การเรียนรู้พันธุ์กล้วยให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบยั่งยืน จังหวัดสุพรรณบุรี 2) ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนในการผลิตสินค้าทางเกษตร เพื่อสนับสนุนให้เป็นชุมชนเกษตรยั่งยืน

3 ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาศูนย์ฯ

1) ด้านการกลยุทธ์การตลาดด้านบริการการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พันธุ์กล้วย จังหวัดสุพรรณบุรี เมื่อพิจารณาใน ภาพ รวมควรมีการพัฒนาด้านการส่งเสริมการตลาด ณ ศูนย์การเรียนรู้ฯ โดยควรพัฒนาในประเด็นต่าง ๆ เช่น การเพิ่มการประชาสัมพันธ์ถึงผลิตภัณฑ์การเกษตร/กิจกรรมของศูนย์อนุรักษ์พันธุ์กล้วย การเพิ่มการประชาสัมพันธ์เส้นทางเข้าเยี่ยมชมศูนย์ฯ ผ่านการสื่อสารด้วยภาษาที่หลากหลาย เข้าใจง่าย และน่าสนใจ การเพิ่มการแนะนำศูนย์ฯ ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต แผ่นพับ หนังสือแนะนำเที่ยว โทรศัพท์ วิทยุ ด้วยภาษาที่หลากหลาย และการเพิ่มการแนะนำข้อมูลข่าวสารผ่านนิทรรศการ หรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานที่อื่น ๆ

2) การพัฒนามาตรฐานคุณภาพศูนย์การเรียนรู้แบบการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พันธุ์กล้วย จังหวัดสุพรรณบุรี เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า ควรมีการพัฒนาคุณภาพด้านศักยภาพการดึงดูดผู้มาเยี่ยมชมศูนย์ฯ โดยควรพัฒนาในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ (1) ควรสร้างความโดดเด่นทางด้านเทคโนโลยีการเกษตรและองค์ความรู้เฉพาะ เช่น เป็นต้นแบบของการทำเกษตรกรรม มีการถ่ายทอดความรู้ให้ผู้มาเยี่ยมชม (2) ควรสร้างความโดดเด่นด้านเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การเกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรแบบธรรมชาติหรือเกษตรอินทรีย์ การผลิตสารชีวภาพกำจัดศัตรูพืช (3) ควรสร้างความโดดเด่นหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เพื่อจำหน่ายสำหรับผู้มาเยี่ยมชม (4) ควรสร้างความโดดเด่นและหลากหลายของกิจกรรมในศูนย์ เช่น การอบสมุนไพร การนวดและการประคบสมุนไพร การพายเรือฯ การถ่ายทอดความรู้จากวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญทางเกษตร และการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ ตั้งณกันนท. (2558). *ระเบียบวิธีสถิติทางการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กรมการท่องเที่ยว. (2553). *คู่มือการประเมินมาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงเกษตร*. สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- ชนิษฐา นันทบุตร. (2551). *บทสังเคราะห์ ข้อเสนอเพื่อพัฒนาระบบการทำงานของผู้ดูแล*. สถาบันวิจัยและพัฒนาาระบบบริการการพยาบาล. สภาการพยาบาล สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ.
- นิคม วงศ์นันตา วิทยา เจริญอรุณรัตน์. (2557). *รายงานผลโครงการวิชาการ เรื่องเรียนรู้การอนุรักษ์และรวบรวมพันธุ์กล้วย*. สำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ภัทรพร อาวีชนาการ. (2558). *ปัจจัยทางการตลาดและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนในเขตอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์*. (หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี). คณะบริหารธุรกิจ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ยิ่งลักษณ์ กาญจนฤกษ์ และคณะ. (2560). *โครงการ “การยกระดับความยั่งยืนทางการเกษตรของเกษตรกรรายย่อย อ.แจ้ห่ม จ.ลำปาง. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์*.
- สุพรรณิ ไชยอำพร คมพล สุวรรณภู. (2550). *การศึกษาศูนย์การเรียนรู้ด้านการพัฒนาสังคมและสวัสดิการระดับชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนแม่ระกา ตำบลแม่ระกา อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก. รายงานฉบับสมบูรณ์*.
- พิญา สมบูรณ์, วิจัยเชิงปฏิบัติการ (4). [ออนไลน์] สืบค้น 14 กรกฎาคม 2563 จาก <https://www.gotoknow.org/posts/34875>

